

V Polsko-Niemieckie Dni Mediów, Schwerin (Niemcy), 14–16 maja 2012 roku

Paulina Olechowska

Jubileuszowe V Polsko-Niemieckie Dni Mediów w tym roku odbyły się w malowniczym Schwerinie w Niemczech. Prawie trzystu dziennikarzy i medioznawców z Polski i Niemiec po raz kolejny miało okazję dyskutować na temat odpowiedzialności mediów w kształtowaniu wzajemnych stosunków. Tegoroczne dyskusje, ze względu na mistrzostwa Europy w piłce nożnej, upłynęły pod hasłem „Rozgrywki międzynarodowe: Europa w grze”. W duchu sportowej rywalizacji dyskutowano o polityce, gospodarce, a przede wszystkim o mediach. Tradycyjnie już uroczystym akcentem Dni Mediów była gala wręczenia Polsko-Niemieckiej Nagrody Dziennikarskiej za najlepsze prace, które otwarcie i rzetelnie informują o kraju sąsiada i które zostały opublikowane w roku poprzedzającym jej przyznanie. W tym roku nagrody przyznano po raz piętnasty.

Od pięciu lat organizatorami Polsko-Niemieckich Dni Mediów są Fundacja Współpracy

Polsko-Niemieckiej i Fundacja Roberta Boscha. Spotkania polskich i niemieckich dziennikarzy odbywają się na przemian w obydwu krajach¹. Inspiracją do organizacji Dni Mediów była pionierska inicjatywa z połowy lat 90. – Polsko-Niemiecka Konferencja Redaktorów Naczelnych. Jej organizatorami byli: Fundacja Roberta Boscha, Brandenburgia, Polsko-Niemiecki Klub „Pod Stereo-Typami / Unter Stereo-Typen” oraz Instytut Niemiec i Europy Północnej w Szczecinie². Spotkania te, podobnie jak Dni Mediów, odbywały się na przemian w Polsce i w Niemczech. Autorami programów Konferencji były redakcje mediów regionalnych z obydwu krajów. Była to pierwsza inicjatywa mająca na celu wspieranie osobistych kontaktów szefów redakcji polskiej i niemieckiej prasy regionalnej oraz wymianę doświadczeń. Dziennikarze mieli okazję do spotkań i rozmów z politykami i ekspertami stosunków polsko-niemieckich. W 2007 r. fundacje Współpracy Polsko-Niemieckiej i Roberta

¹ I Polsko-Niemieckie Dni Mediów „Machina polityczno-medialna: Polska i Niemcy w europejskich doniesieniach medialnych” (18–20 czerwca 2008 r., Poczdam), II Polsko-Niemieckie Dni Mediów „20 lat później” (17–19 czerwca 2009, Szczecin), III Polsko-Niemieckie Dni Mediów „Polska i Niemcy – partnerzy na Wschodzie” (7–9 czerwca 2010, Drezno), IV Polsko-Niemieckie Dni Mediów „AGENDA 2031: Kolejnych 20 lat sąsiedztwa: Polska, Niemcy i UE” (30 maja – 1 czerwca 2011, Zielona Góra).

² Odbyło się sześć spotkań redaktorów naczelnych: trzy pierwsze były poświęcone rozszerzeniu Unii Europejskiej, stosunkom polsko-niemieckim oraz polityce regionalnej (20–22 maja 2001 – Poczdam, Berlin, 25–27 listopada 2001 – Warszawa, 9–11 maja 2002 – Essen), czwarte – specyfice funkcjonowania prasy regionalnej w Niemczech i w Polsce (7–10 listopada 2002 – Poznań), piąte – referendum europejskiemu (26–28 czerwca 2003, Szczecin, Ueckermünde), a szóste – rozwojowi polskiego i niemieckiego rynku prasy oraz relacjom medialnym nt. akcesji Polski do UE i wojny w Iraku (2–4 listopada 2003 – Poczdam).

Boscha wspólnie z regionami przygranicznymi porozumiały się w sprawie organizacji nowego wspólnego projektu – Polsko-Niemieckich Dni Mediów, w ramach którego realizowany byłby konkurs o Polsko-Niemiecką Nagrodę Dziennikarską.

Tegoroczna inauguracja dwudniowych obrad miała miejsce na zamku w Schwerinie, w siedzibie Landtagu Meklemburgii-Pomorza Przedniego (Mecklenburg-Vorpommern). Po raz pierwszy zorganizowano tak zwany *speed dating*, umożliwiający uczestnikom już na początku nawiązanie kontaktów z kolegami z branży. Prowadził go Jürgen Hingst, wydawca aktualności stacji NDR w Meklemburgii-Pomorzu Przednim oraz przewodniczący Krajowego Zrzeszenia Dziennikarzy-Reporterów Landtagu.

Uroczystego otwarcia Dni Mediów dokonała Sylvia Bretschneider, przewodnicząca Landtagu Meklemburgii-Pomorza Przedniego, która podkreśliła rolę i znaczenie współpracy polsko-niemieckiej w polityce landu. Jako druga przemawiała Katarzyna Sobierajska, wiceminister sportu i turystyki, która zwróciła szczególną uwagę na współpracę polskich i niemieckich dziennikarzy relacjonujących tegoroczne mistrzostwa w piłce nożnej. Podkreśliła, że dla Polski i Ukrainy Euro 2012 jest nie tylko szansą na pokazanie się jako dobrzy organizatorzy czy okazją do rozpoczęcia inwestycji, ale również daje możliwość zmiany wizerunku kraju, promocji turystyki czy gospodarki.

Debatę pt. *Pierwszy gwizdek: Sport, media a cele komercyjne – co EURO 2012 przyniesie Europie, co gospodarzom wydarzenia?* poprzedziły prezentacje Marcina Herra, prezesa PL.2012 Sp. z o.o., oraz Andrzeja Godlewskiego, zastępcy dyrektora TVP1, którzy opowiadali o przygotowaniach do Euro 2012. Marcin Herra podkreślał rolę i znaczenie organizacji Euro 2012 w Polsce. Wskazał na przyspieszenie rozwoju i modernizacji kraju oraz podkreślił, że jest to okazja do zdobycia doświadcze-

nia w zarządzaniu dużymi projektami inwestycyjnymi (przy czym jedynie 5 proc. stanowią inwestycje w infrastrukturę sportową). Andrzej Godlewski omówił na tle systemu medialnego kraju sytuację TVP, która ma 30 proc. udziału w rynku i utrzymuje się głównie z reklam (76 proc.); abonament stanowi jedynie 13 proc. jej przychodu. Prezentacje były doskonałym wprowadzeniem do dyskusji na temat związków między sportem a mediami.

Do rozmów zostali zaproszeni dziennikarze sportowi: Gerhard Delling (ARD, NDR), Piotr Sobczyński (TVP Sport) oraz Alfred Daxler (zastępca redaktora naczelnego dziennika „Bild”), dyskusję prowadził René Kindermann (ARD). Wszyscy uczestnicy zgodnie podkreślali, że rozważany bojkot wydarzenia jest nieuzasadniony, gdyż nie powinno się łączyć kwestii politycznych ze sportowymi.

Drugi dzień obrad otworzyły przemówienia Erwina Selleringa, premiera Meklemburgii-Pomorza Przedniego, oraz Johannes von Thadden, współprzewodniczącego Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej. Przemówienie inauguracyjne *Drzwi w drzwi w Europie* wygłosił Marek Prawda, ambasador RP w RFN. W wystąpieniu nawiązał do wystawy *Obok. Polska–Niemcy. 1000 lat historii w sztuce* (21 września 2011 – 9 stycznia 2012, Berlin), która doskonale ukazała, jak istotną rolę we wzajemnych stosunkach odgrywa – częstokroć mitologizowana – wspólna historia, a członkostwo Polski w Unii Europejskiej stanowi jej nowy rozdział, w którym zniknęły rozbieżności interesów Polski i Niemiec, a obydwa kraje tworzą niejako koalicję na rzecz budowy wspólnej Europy.

Tradycyjnie podczas drugiego dnia obrad odbyły się dwie debaty plenarne oraz fora mediów. Pierwsza debata była zatytułowana *Światowa klasa czy druga liga? Zadłużenie państw i kryzys euro – jak Europa może przejść do ofensywy? Wnioski z polskiej i niemieckiej perspektywy*. Uczestniczyli w niej Leszek Balcero-wicz, były wicepremier i minister finansów RP,

prezes NBP w latach 2000–2007, oraz Steffen Kampeter z Federalnego Ministerstwa Finansów. Dyskusję moderowali dziennikarze: Karin Lambert-Butenschön – z magazynu gospodarczego „PlusMinus” ARD oraz Wawrzyniec Smoczyński – szef działu zagranicznego tygodnika „Polityka”. Debata dotyczyła kryzysu gospodarczego krajów Unii Europejskiej, w jej trakcie omawiano metody zapobiegania kryzysom.

Wielu dziennikarzy oczekiwało na fora mediów, które są doskonałą okazją do wymiany doświadczeń między dziennikarzami z obydwu krajów. Forum Mediów 1 było poświęcone dziennikarstwu transgranicznemu (*Strategia: dziennikarstwo transgraniczne – aktualności z regionów przygranicznych*), równoległe w tym samym czasie na Forum Mediów 2 dyskutowano na temat nowych mediów (*Drużyna zawodowców: „Jak dziennikarze w czasach portali społecznościowych, blogów i Twittera umacniają za ich pomocą swoją pozycję na płaszczyźnie krajowej i międzynarodowej?”*). Tradycyjnie każdą dyskusję poprzedzała prezentacja.

Pierwsze forum otworzyła dr Agnieszka Łada z Instytutu Spraw Publicznych w Warszawie, prezentując wyniki badań *Nowa polska migracja do Niemiec – perspektywy lokalne*, z których wynika, iż przez wiele lat niemieckie media malowały „czarny scenariusz” zalewu niemieckiego rynku pracy przez Polaków, który się nie sprawdził. Obecni na sali niemieccy dziennikarze zgodzili się z tą opinią i podkreślali, że to był błąd, na którym straciła gospodarka RFN. Moderatorem Forum Mediów 1 był Johannes Fischer, redaktor naczelny dziennika „Lausitzer Rundschau”, komentatorami: Michael Seidel, redaktor naczelny dziennika „Nordkurier”, oraz Andrzej Kotula, założyciel Polsko-Niemieckiego Klubu Dziennikarzy „Pod Stereo-Typami / Unter Stereo-Typen”. Taki skład oraz formuła forum przewidująca istotny udział dziennikarzy obecnych na

Dniach Mediów gwarantowały ożywioną dyskusję na temat dziennikarstwa transgranicznego, roli mediów w procesie budowania wspólnoty, szczególnie wśród mieszkańców polsko-niemieckiego pogranicza, czyli tam, gdzie granica coraz bardziej łączy niż dzieli. W tym szczególnym obszarze ścierania się heterogenicznych społeczności media odgrywają aktywną rolę, kreując relacje i zależności. Redaktor naczelny „Nordkuriera” apelował więc do dziennikarzy, by walczyli ze stereotypami, by informowali na bieżąco o pojawiających się po obu stronach granicy problemach. Andrzej Kotula podkreślił rolę i znaczenie edukacji medialnej na pograniczu, której zadaniem powinno być rzetelne informowanie o kraju sąsiada, mówił o tak zwanych kompetencjach transgranicznych dziennikarzy.

Równoległe z dyskusją branżową na temat dziennikarstwa transgranicznego toczyła się debata o nowych mediach, poprzedzona prezentacją Radosława Krawczyka, prezesa spółki Salon24.pl, na temat wpływu nowych mediów na życie publiczne i politykę. Dyskusja, z udziałem Thomasa Ellerbecka, odpowiedzialnego za komunikację społeczną koncernu Vodafone Deutschland, Maike Haselmann ze „Spiegel online”, R. Krawczyka oraz Cezarego Krysztopy, polskiego blogera, była moderowana przez Igora Jankego (Salon24.pl). W jej trakcie koncentrowano się na różnicy między niemieckim dziennikarstwem opartym na tradycyjnych mediach i polskim, który według dziennikarzy ze spółki Salon24.pl rozwija się coraz silniej dzięki blogosferze.

Druga, zamykająca tegoroczne Dni Mediów, debata była zatytułowana *Po gwizdku końcowym: „Rzut oka na polskie i niemieckie doniesienia medialne – tendencje i tematy tabu”*. Profesor Stanisław Mocek, medioznawca z Collegium Civitas oraz Instytutu Studiów Politycznych PAN, przedstawił wyniki analizy porównawczej kultury medialnej w Polsce i w Niemczech (badano telewizję publiczną

i komercyjną, dzienniki, tabloidy i tygodniki). Naukowe badania, opracowane wspólnie z Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej, naświetliły tendencje panujące w polskim i niemieckim dziennikarstwie oraz różnice między nimi. Profesor zwrócił uwagę na odmienne postrzeganie polityki ponadregionalnej, którą w polskich mediach charakteryzuje lokalność i partykularyzm, a w niemieckich widoczna jest przewaga polityki zagranicznej i międzynarodowej. W mediach obydwu krajów można jednak dostrzec te same procesy, między innymi personalizację przekazu oraz słabą reprezentatywność tematów historycznych, jak i tych poświęconych zdrowiu i nauce.

W dyskusji udział wzięli niemieccy dziennikarze: Sylvia Bleßmann, szefowa studia regionalnego ZDF w Meklemburgii-Pomorzu Przednim, Petra Lidschreiber, szefowa redakcji ds. Europy Środkowej i Wschodniej w stacji rbb TV, i Thomas Urban, korespondent „Süddeutsche Zeitung” w Polsce. Polską stronę reprezentowali: Jarosław Gugała, dyrektor Pionu Informacji i Publicystyki (Polsat) oraz Piotr Kraško, szef *Wiadomości* TVP1. Dyskutanci nawiązali do omówionych wyników badań. Jarosław Gugała przyznał, że w ubiegłych latach w polskich programach informacyjnych było więcej polityki międzynarodowej, obecnie stanowią one mniejszość – co wynika z konieczności dostosowania oferty programowej do potrzeb publiczności, która zdecydowanie preferuje tematy lokalne. Na pytanie, czy polskie media dorównają niemieckim pod względem popularności programów informacyjnych, odpowiedział Piotr Kraško, przeciwstawiając się takim porównaniom. Opierając się na własnych doświadczeniach jako korespondenta TVP w USA, porównał NBC, którą w Stanach Zjednoczonych (311 mln ludności) ogląda 11 mln, z *Wiadomościami* TVP1, które codziennie mają 2–3-milionową widownię.

W czasie drugiej debaty po raz kolejny powrócił wątek relacji mediów i sportu. Niemiec-

cy dziennikarze podkreślali, że piłka nożna ma „potencjał społeczny” i zbliżające się mistrzostwa Europy są doskonałą okazją do poszerzenia wiedzy na temat Polski i Ukrainy wśród Niemców. Transmisjom meczy będą towarzyszyły reportaże o tegorocznych gospodarzach mistrzostw. Sylvia Bleßmann opowiadała o powstającym na plaży na wyspie Uznam plenerowym studio ZDF, którego zadaniem będzie moderacja transmisji Euro 2012. Będzie to doskonałą okazją do kolejnych spotkań polskich i niemieckich dziennikarzy z pogranicza.

Jak co roku, trzeciego dnia dziennikarze mogli wybrać program towarzyszący. W tym roku były to wycieczka po Schwerinie, zwiedzanie studia NDR (regionalnego publicznego nadawcy radiowo-telewizyjnego, obsługującego północne regiony Niemiec) oraz wizyta w Krajowym Centrum Dokumentacji poświęconym ofiarom dyktatur w Niemczech.

W tym roku po raz pierwszy relacje z Polsko-Niemieckich Dni Mediów i rozmowy na żywo z gośćmi tego wydarzenia można było obejrzeć w programie *Kawa czy herbata* (TVP1). Wrażenia uczestników uzupełniały felietony, między innymi na temat Polaków mieszkających w niemieckim Löcknitz czy systemu emerytalnego w Niemczech.

XV Polsko-Niemiecka Nagroda Dziennikarska

Tradycyjnie podczas uroczystej gali Dni Mediów wręczono Polsko-Niemiecką Nagrodę Dziennikarską. Ufundowanie nagrody było inicjatywą rzeczników prasowych polskich ówczesnych czterech województw – szczecińskiego, gorzowskiego, zielonogórskiego i jeleniogórskiego oraz ich odpowiedników w rządach niemieckich landów – Meklemburgii-Pomorza Przedniego, Brandenburgii oraz Saksonii. Podczas posiedzenia Międzyrządowego Komitetu ds. Współpracy Przygranicznej, 4 grudnia 1996 r. w Żaganie koło Zielonej Góry, rzecznicy podpisali wspólny dokument ustanawiający Polsko-

-Niemiecką Nagrodę Dziennikarską oraz regulujący zasady finansowania konkursu. Od roku 1997 nagroda, w trzech kategoriach: prasa, radio, telewizja, jest przyznawana za najlepsze prace, które otwarcie i rzetelnie informują o kraju sąsiada, opublikowane w roku poprzedzającym jej przyznanie.

Do piętnastej edycji konkursu nadesłano w sumie 154 prace (56 z Polski i 98 z Niemiec). W tym roku laureatami nagrody zostali: Konrad Schuller z dziennika „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, Jolanta Rudnik z Polskiego Radia Koszalin oraz Markus Frenzel z ARD-Magazin FAKT.

Bohaterem reportażu prasowego *Der neue Schlesier / Nowy Ślązak* Schullera jest górnośląski okręg przemysłowy, który – na skutek wydarzeń historycznych – połączył ze sobą wiele polskich i niemieckich rodzin. Autor opisuje proces kształtowania się śląskiej tożsamości, opowiedziany przez członków Ruchu Autonomii Śląska oraz młode piłkarki klubu sportowego 1. FC Katowice. W wywiadach autor podkreślał, że wychował się w wielokulturowej Transylwanii, co pozwoliło mu lepiej zrozumieć społeczność, którą tworzą mniejszości narodowe.

W kategorii radio nagrodę odebrała Jolanta Rudnik (laureatka konkursu z 2001 r.) za polsko-niemiecko-angielski reportaż *Tutaj, here, hier*, będący zapisem przeżyć, wspomnień rodzinnych, pojednania i przyjaźni dwóch Polaków, Niemki mieszkającej w Austrii i niemieckiego Żyda z Koszalina, obecnie obywatela Wielkiej Brytanii.

W kategorii telewizja zwyciężył program *Löcknitz: Zuwanderungsparadies und NPD-Hochburg / Löcknitz: Raj dla przybyszów i ostoja dla NPD*. Przedstawiono w nim Löcknitz, miasteczko w Meklemburgii-Pomorzu Przednim, zamieszkiwane przez Polaków. W tym regionie Narodowodemokratyczna Partia Niemiec cieszy się większym poparciem niż

w innych regionach kraju – program jest próbą odpowiedzi na pytanie, dlaczego tak się dzieje.

Każdy z laureatów konkursu otrzymał pamiątkową statuetkę oraz nagrodę pieniężną w wysokości 5000 euro. Wszystkie nagrodzone i nominowane prace są dostępne na stronie www.dnmediow.org. Gospodarzem kolejnej edycji Dni Mediów będzie województwo dolnośląskie.

Wystawa „Grenznahpograniczu”

Tegorocznym Dniom Mediów towarzyszyła wystawa fotograficzna Andrzeja Łazowskiego (Stowarzyszenie „Czas–Przestrzeń–Tożsamość”) zatytułowana *Grenznahpograniczu*. Zaprezentowane zostały na niej portrety dziennikarzy działających na pograniczu polsko-niemieckim, głównie ze Świnoujścia, Szczecina, Neu Grambow, Gartz, Cedyni, Mieszkowic i Frankfurtu nad Odrą. Oprócz fotografii na planszach można było przeczytać wypowiedzi dziennikarzy na temat ich postrzegania pogranicza, doświadczeń w sprawach polsko-niemieckich oraz roli mediów w sąsiedzkim zrozumieniu. Wypowiedzieli się: Wolfgang Abraham (Świnoujście), Witold Bachorz (pogranicze24.info), Michał Barkas (balticportal.pl i „Gazeta Turystyczna Świnoujście”), Matthias Diekhoff (Greifswald), Matthias Dörr (Radio Słubfurt), Martin Hanf, Zbigniew Plesner, Joanna Skonieczna, Monika Stefanek (Polskie Radio Szczecin), Katarzyna i Przemysław Jackowscy (nachstetin.com), Alexander Kempf („Märkische Oderzeitung”), Przemysław Konopka (Chojna), Andrzej Kordylasiński (współpracownik „Głosu Szczecińskiego. Dziennika Pomorza Zachodniego”), Robert Ryss („Gazeta Chojeńska”), Dietrich Schröder („Märkischen Oderzeitung”), Birgita Steinfeld (NDR Neubrandenburg), Christian Stelzer (dawniej „Nordkurier”), Remigiusz Rzepczak, Bartosz Turlejski i Bogdan Twardochleb („Kurier Szczeciński”).